FORMAREA PROFESIONALĂ ÎN DOMENIUL CONTABILITĂȚII JUDICIARE – NECESITATE OBIECTIVĂ

Ghenadie TIMOFTI, dr., conf. univ.
Universitatea de Stat din Moldova
ghenadie.timofti@usm.md
ORCID: 0000-0002-9294-5612

CZU: 657.1:34:378.126 **DOI: 10.5281/zenodo.6786992**

Abstract. *This paper aims to analyze the areas of competence of forensic accounting and the implications of the forensic accounting in the investigation of fraud, economic and financial crimes. For this purpose, definitions and explanations of the concepts of Forensic Accounting and forensic-accounting expertise were analyzed. Such an approach to research started from the fact that in the Republic of Moldova there is no specialization in the field of forensic accounting, and accountants are involved in the investigation of civil or criminal cases as an expert accountant.*

Key-words*: Forensic Accounting; investigation, professional education*

Este cunoscut că contabilitatea reprezintă un important instrument de oferire de informații privind situația economico-financiară a entității economice, din analiza cărora rezultă informații utile diverselor categorii de utilizatori, inclusiv celor care investighează infracțiuni cu caracter economic. Tema cercetării o constituie contabilitatea judiciară ca imperativ al societății moderne și internaționalizării afacerilor.

Lucrarea de față își propune să analizeze ariile de competență ale contabilității judiciare și implicațiile contabilului judiciar în investigarea fraudelor, infracțiunilor economico-financiare. În acest scop au fost analizate definiții și explicații ale conceptelor de contabilitate judiciară (Forensic Accounting) și expertiză judiciar-contabilă. O asemenea abordare a cercetării a pornit de la faptul că în Republica Moldova nu se oferă programe de formare profesională în domeniul contabilității judiciare, iar contabilii sunt implicați în investigarea cauzelor civile sau penale în calitate de expert contabil.

În activitatea practică se constată că multe acţiuni adresate organelor judiciare sunt o consecinţă a defecţiunilor în sistemul de documente şi evidenţe. Contabilitatea judiciară este un suport important în soluționarea litigiilor pentru constatarea prejudiciului. În multe cazuri, contabilul judiciar sau expertul contabil

este implicat în calitate de expert, concluzia acestuia devenind argument pentru adoptarea deciziei judecătorești.

Expertiza contabilă poate fi judiciară sau extrajudiciară. Cea din urmă este solicitată în special de către manageri (pentru a cunoaşte anumite situaţii ale stării și gestiunii patrimoniului și capitalului); asociaţi/acţionari; parţile în litigiu etc.

Expertiza contabilă este o componentă a blocului de expertize economice și este o misiune dată unui expert contabil de a verifica registre, conturi şi documente justificative ale unei sau mai multor entități, cu scopul de a furniza părţilor interesate datele necesare sau de a furniza justiţiei informaţiile interesate pentru a se pronunţa în cunoştinţă de cauză asupra unui proces sau a unei contestaţii, prezentând rezultatul cercetării in raportul de expertiză contabilă.

În procesul de efectuare a acesteia, expertul contabil cercetează documentele contabile ale unei entități sau persoane fizice pentru care a fost desemnat un expert, pentru a rezolva probleme de strictă specialitate. Scopul expertizei este de a obține informații complete și fiabile cu privire la activitățile economice și financiare ale societății inspectate, pentru a identifica eventuale erori în contabilitate, pentru a stabili conformitatea cu normele legale și reglementările interne ale societății în domeniul contabilității [2, pag. 7].

Conţinutul activităţii de expertiză contabilă, obiectul său de investigaţie si tehnicile de realizare sunt influenţate in mare masură de domeniu, de scopul urmărit şi de natura sarcinilor ce revin organelor beneficiare. Astfel expertizele folosite pentru fundamentarea deciziilor de politică economică, iar expertizele utilizate ca mijloace de probă în practica judiciară au un continut diferit [3, pag. 126]:

- *în primul caz*, lucrările de expertiză contabilă vizează o arie foarte largă de probleme, urmărind întreaga situatie financiară si gestionară a entitaţilor economice, în scopul adoptării unor decizii de dezvoltare, reprofilare, modernizare, reutilare, restructurare, etc.
- *în cel de-al doilea caz*, datele si documentele contabile apar în postură de mijloace de probă administrate in justiţie, acestea ajutând la elucidarea cauzelor care formează obiectul unor litigii, anchete, procese, etc.

Expertiza contabila judiciara ca atribut al profesiei contabile este o abordare interdisciplinară între domeniul contabilității și cel al dreptului. Pornind de la faptul că tratarea separată a unor aspecte contabile şi juridice ale expertizei

judiciare nu satisface cerințele practicii nefiind acoperitoare și nici eficientă, considerăm că este necesară și oportună o cercetare care să cuprindă un demers științific focalizat pe două domenii (contabil și juridic). În acest scop, contabilitatea judiciară este cea care surprinde ambele domenii, iar în Republica Moldova sunt necesar specialiști în domeniul contabilității judiciare, care vor soluționa probleme de natură financiar-contabilă prin prisma raționamentelor contabile și juridice.

Contabilitatea judiciară (Forensic Accounting), este un domeniu specializat al contabilității. Un contabil judiciar investighează cazuri de fraudă, luare de mită, spălare de bani, evaziune fiscal, tăinuire de active și delapidare prin analizarea înregistrărilor contabile și tranzacțiilor financiare, urmărirea activelor, surselor de proveniență a capitalului etc.

Contabilii cu competențe de investigare analizează, interpretează și formulează concluzii pe cauze financiare și de afaceri complexe. Contabilii judiciari colectează dovezi economico-financiare, dezvoltă aplicații informatice pentru a gestiona informațiile colectate și comunică constatările făcute sub formă de rapoarte sau încheieri organelor de investigare.

Trebuie de menționat că studii privind formarea profesională în domeniul contabilității judiciare, rolul și ariile de competență s-au realizat la nivel international [1, 4]. Din sinteza acestora putem deduce că formarea profesională în domeniul contabilității judiciare se realizează, de regulă în universități, precum și prin cursuri oferite de asociațiile de certificare profesională internațională, precum ACCA (*Association of Chartered Certified Accountants*), CFA (*Chartered Financial Analyst),* ICFA (*Institute of Certified Forensic Accountants*), AICPA (*Association of International Certified Professional Accountants*).

Combaterea fraudelor, a cazurilor de manipulare a situațiilor financiare, guvernanța corporativă, alte aspecte au menirea de a spori încrederea investitorilor în informațiile prezentate publicului în situațiile financiare. Există suficiente cazuri de fraudare a situațiilor financiare, care au erodat încrederea proprietarilor, dar și a potențialilor investitori. În acest context, contabilitatea judiciară a devenit o carieră atractivă pentru contabili.

Contabilitatea judiciară poate fi definită ca aplicarea competențelor în contabilitate, gestiune financiară, fiscalitate, audit, control intern și a abilităților de investigare a unor scheme frauduloase complexe sau pentru a stabili caracterul

legal sau ilegal al unor tranzacții [4]. În investigarea cauzelor penale, contabilitatea judiciară poate fi utilă pentru a demonstra dacă a fost comisă o infracțiune sau pentru a constata intenția de a comite fraude. Astfel de infracțiuni pot viza: delapidări de fonduri din partea angajaților, fraude cu valori mobiliare, falsificarea informațiilor reflectate în situațiile financiare, evaziune fiscal etc.

Contabilitatea judiciară este necesară în investigarea infracțiunilor financiare complexe. Contabilitatea judiciară a permis înțelegea celei mai mari scheme de fraudare Ponzi. Prejudiciul cauzat de Bernard L Madoff Investment Securities a constituit circa 65 miliarde de dolari a afectat fonduri de pensii, fonduri de investiții, fonduri de caritate, precum și numeroase persoane fizice [5]. Schema Ponzi a lui Bernie Madoff a devenit înțeleasă datorită implicării contabilii judiciari în descifrarea schemei frauduloase pentru soluționarea cauzei judiciare. Contabilii judiciari pot, de asemenea, să fie implicați în identificarea activelor tăinuite în cazurile de divorț sau să furnizeze servicii pentru alte chestiuni civile, cum ar fi încălcarea clauzelor contractelor, neînțelegerile legate de achizițiile companiilor, încălcarea garanției sau litigiile privind evaluarea afacerilor, pentru a determina rezultatele economice ale încălcării unui acord de concurență neloială etc. În domeniul asigurărilor, contabilitatea judiciară poate fi utilă în constatarea prejudiciului și a mărimii despăgubirii.Contabilitatea judiciară este termenul folosit pentru a descrie tipul misiunii. Este întregul proces de desfășurare a unei investigații criminalistice, inclusiv elaborarea unui raport de expertiză și, eventual, a acționa ca expert în proceduri judiciare [1].

Trebuie de menționat, că asociațiile de certificare profesională internațională în domeniul contabilității și auditului, impun cunoașterea și demonstrarea competențelor în domeniul contabilității judiciare Potrivit ACCA „Contabilii judiciari pot fi considerați detectivi financiari, care investighează fraude sau încălcări financiare, cazuri de evaziune fiscal, îmbogățire ilicită etc. și oferă consiliere cu privire la aspectele financiare ale litigiilor. Contabilii din acest domeniu combină cunoștințele lor de contabilitate și finanțe cu tehnici de investigație juridică pentru a determina dacă o activitate este ilegală.” În acest scop, în subiectele de examinare pentru certificarea internațională sunt incluse și subiecte din contabilitatea judiciară.

În contextul celor enunțate, considerăm necesar inițierea unor programe de formare continua pentru absovenții programelor de studii de la domeniile de formare profesională 0411.1 Conatbilitate și 0412.1 Finanțe și bănci în domeniul

Contabilității judiciare. O altă opțiune pentru a dezvolta acest domeniu de formare profesională în Republica Moldova, ar fi inițierea unor programe de master interdisciplinare în domeniul Contabilității judiciare, cu accent pe investigarea fraudelor economico-financiare, ținând cont de internaționalizarea afacerilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Alshurafat, H., Al Shbail, M.O. and Mansour, E. (2021), "Strengths and weaknesses of forensic accounting: an implication on the socio-economic development", Journal of Business and Socio-economic Development, Vol. 1 No. 2, pp. 135-148. https://doi.org/10.1108/JBSED-03-2021-0026
2. BOULESCU M., GHIȚĂ M., Expertiza Contabilă. Editura didactică și pedagogică, București, 2001;
3. GHIMP, Ina. Metodologia efectuării expertizelor economice. Revista științifico-practică INFO-MED. 2017, pag. 125-131
4. Forensic Accounting Education: A Survey of Academicians and Practitioners-https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=518263
5. The Madoff Case: A Timeline. The Wall street Journal. March 12, 2009. https://www.wsj.com/articles/SB112966954231272304